

Til Kulturdepartementet, postmottak@kud.dep.no

Hørings svar fra Offentlig utvalg for punktskrift (OUP)

Offentlig utvalg for punktskrift (OUP) stod ikke på lista over høringsinstanser, men vi tillater oss likevel å sende inn et hørings svar vedrørende *Lov om omsetning av bøker (Bokloven)*.

Om høringsinstans

Offentlig utvalg for punktskrift (OUP) er oppnevnt av Kulturdepartementet, og har som mandat blant annet å:

- Utvikle standarder for norsk punktskrift
- Arbeide for at punktskriftens betydning blir anerkjent også utenfor punktskriftmiljøet
- Bidra til å utvikle verktøy for opplæring av punktskrift
- Følge med på hva som skjer internasjonalt når det gjeleder utviklingen av punktskrift

Bakgrunn for hørings svaret

Punktskriftleseres tilgang til litteratursegmentet som *Lov om omsetning av bøker (bokloven)* er ment å omfatte, er i dag Norsk lyd- og blindeskriftbiblioteks (NLBs) ansvar, med hjemmel i §17 i åndsverkloven. På tross av betydlige økninger i NLBs produksjonsvolum de seneste årene, og en kraftig reduksjon i produksjonstiden for de enkelte titlene, så er det fremdeles langt frem til at vi kan si at punktskriftlesere har en likeverdig tilgang til norsk litteratur. Etter OUPs syn er det et likestilling- og rettighetsmessig poeng i seg selv å gi punktskriftlesere tilgang til det norske bokmarkedet, og ikke bare henvise denne lesegruppen til en spesialisert folkebiblioteksordning.

OUP mener at en boklov best kan legitimeres hvis den også stiller konkrete krav til aktørene i bokbransjen, ut over de forpliktelser som nevnes i høringsnotatet. Etter OUPs syn er det derfor viktig at en boklov legger til rette for en desentralisert og formatnøytral publisering av norsk litteratur, og ikke nøyer seg med som å regulere en desentralisert distribusjon av litteratur til det seende publikumet.

OUP mener derfor at *Lov om omsetning av bøker (bokloven)* må være formatnøytral og inkluderende, i den forstand at bokloven bør omfatte ebøker - og at det bør stilles krav til universell utforming av bokomsetningen i Norge.

Høringsspørsmål 1

OUP setter pris på at foreslåtte formålsparagraf eksplisitt fremhever leseren som en aktør det er særlig viktig å ivareta, men hadde gjerne sett at formålsparagrafen tydligere signaliserte at dette også gjelder marginaliserte lesergrupper som tradisjonelt har vært ekskludert fra bokmarkedet.

Fra OUPs ståsted er det essensielt at en boklov er formatnøytral og inkluderende, og ikke bare omhandler fastpris og desentralisert omsetning av papirbøker til et seende publikum. Rent konkret betyr dette at OUP ønsker at bokloven skal være "universelt utformet", ved at den legger til rette for at også punktskriftlesere gis tilgang til det norske bokmarkedet; at lovteksten tydeliggjør ansvaret aktørene har overfor disse leserne, denne kundegruppen.

Norsk forlagsbransje har langt på vei lagt til rette for en inkludering av punktskriftlesere gjennom en koordinert satsning på EPUB som standardformat for ebøker. Logistikkken er også langt på vei tilgjengelig, gjennom ordinære kanaler for ebekomsetning. Teknologisk og publisieringsmessig er det derfor uproblematisk å inkludere punktskriftleserne i det norske bokmarkedet. En boklov synes å være det rette stede for å uttrykke en politisk vilje til en slik inkludering - og en formålsparagraf rette sted å begynne.

Høringsspørsmål 2

OUP mener at **Alternativ 1 - e-bøker omfattet av bokloven** er å foretrekke, da formuleringen "Loven gjelder uansett publiseringsformat" etter OUPs syn også må omfatte punktskriftbøker - jfr. formuleringen "Loven kan være teknologinøytral og altså omfatte alle publiseringsformater" (Høring - lov om omsetning av bøker, side 12.)

Subsidiært vil OUP foreslå følgende tillegg til / revisjon av lovteksten i **Alternativ 2 - e-bøker ikke omfattet av bokloven**: "Loven gjelder analoge bøker, lydbøker og punktskriftbøker."

Høringsspørsmål 3

OUP er særlig opptatt av å bedre tilgangen til punktskriftversjoner, også ebøker, av faglitteratur for yrkesaktive punktskriftbrukere. Ansvarsforholdet for produksjon og finansiering er i dag uavklart/uklart - utover bruk til studielitteratur, som faller inn under NLB. OUP mener derfor at tilgang til "kommersielle punktskriftversjoner" er sentralt for å bedre punktskriftleseres muligheter og konkurransevne i arbeidslivet. Dette vil også kunne gi arbeidsgiver mulighet til lettere å oppfylle sine forpliktelser overfor disse arbeidstakerne.

OUP er av den oppfatning at kostnadene knyttet til fremstilling av universelt utformede versjoner av faglitteratur nødvendigvis ikke blir høyere, såfremt man implementerer universell utforming i planleggingsstadiet av produksjonsprosessen.

Høringsspørsmål 4

OUP har ingen kommentarer til foreslåtte formulering.

Høringsspørsmål 5

OUP mener at **Alternativ 1 : Boklov med obligatorisk fastpris**. er å foretrekke, da vi ser dette som den mest hensiktsmessige for å oppnå de litteratur- og kulturpolitiske målene nevnt i § 1.

Subsidiært mener OUP at bokloven må tydeliggjøre at forlag som står utenfor et frivillig, avtalefestet fastprisregime har de samme litteratur- og kulturpolitiske forpliktelser som de ville hatt innenfor fastprisregimet - inkludert bestemmelsene om skaffe- og leveringsplikt etter §7.

Høringsspørsmål 6

OUP mener at ulike versjoner burde kunne prises forskjellig også i fastprisperioden, men at tilrettelagte versjoner ikke skal koste (sluttkunden) mer enn "mainstreamproduktene".

Høringsspørsmål 7

OUP mener at alternativ 2 - fastpris i 12 måneder etter utgivelse - er den mest ryddige, og at den best tar hensyn til både fag- og skjønnlitterære utgivelser.

OUP mener at fastprisen, uansett lengde, bør knyttes til første publisering av åndsverket, og ikke til måten eller formatet. Dette begrunnes med et ønske om å unngå ulik fastprisperiode på ulike utgivelser av samme åndsverk, slik at fastprisperioden på f.eks. en lydbokversjon løper lengre enn for eboka (på grunn av senere utgivelsestidspunkt av lydboken) og dermed legger hindre i veien for en "bundling" som kan bedre tilgjengeligheten til verket som sådan.

Subsidiært ønsker OUP at det via lovttekst eller forskrift legges til rette for at fastprisperioden til de ulike formatene ikke skal være til hinder for en slik "bundling".

Høringsspørsmål 8

OUP har ingen innsigelser til departements forslag.

Høringsspørsmål 9

OUP ønsker at forlagenes leveringsplikt omfatter universelt utformede versjoner, for på den måten sikre synshemmede tilgang til bokmarkedet. Tilsvarende ønsker OUP at bokhandlere har skaffeplikt overfor denne kundegruppen.

Høringsspørsmål 10

OUP mener at alternativ 1 er å foretrekke.

Høringsspørsmål 11

OUP har ingen synspunkter på dette.

Høringsspørsmål 12

OUP foretrekker en modell der størrelsen på innkjøpsrabatten gjenspeiles i graden av kulturpolitiske forpliktelser, og at formidling av formatnøytrale, universelt utformede versjoner trekkes inn i denne vurderingen. OUP mener derfor at alternativ 2 er best.

Høringsspørsmål 13

OUP har ingen innsigelser mot departementets forslag.

Høringsspørsmål 14

OUP har ingen innsigelser mot departementets forslag.

Høringsspørsmål 15

OUP har ingen innsigelser mot departementets forslag.